

doc. PaedDr. Ing. Lucia Krištofiaková, PhD., ING-PAED IGIP

OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

v rámci habilitačného konania

Ing. Jaromíra Nováka, PhD.

v odbore habilitačného a inauguračného konania Odborová didaktika

Názov habilitačnej práce: Ciele a obsah ekonomického vzdelávania na stredných školách
v Slovenskej republike

Rozsah habilitačnej práce

Habilitačná práca má rozsah 160 strán. Obsahuje Čestné vyhlásenie, Abstrakt v slovenskom a anglickom jazyku, Obsah, Zoznam schém a grafov, Zoznam tabuliek, Úvod, 5 hlavných kapitol, Záver, Zoznam bibliografických odkazov, Zoznam príloh a 12 príloh. Práca obsahuje 4 schémy, 9 grafov a 13 tabuliek.

Aktuálnosť riešenej problematiky

Habilitant skúmal ciele a obsah ekonomického vzdelávania na stredných školách s hlavným zámerom zistiť, či obsahová reforma, ktorá sa v Slovenskej republike začala realizovať od školského roka 2008/2009 začínajúc prvým ročníkom stredných škôl, prispela k očakávanej zmene obsahu ekonomického vzdelávania na stredných školách v smere redukcie rozsahu učiva v ekonomických predmetoch, ale hlavne prispôsobenia jeho obsahu aktuálnym požiadavkám hospodárskej praxe.

Riešená problematika je vysoko aktuálna nakoľko ekonomické vzdelanie prispieva k tomu, aby absolventi boli schopní presadiť sa v hospodárskej praxi na rozličných typoch trhov – v bežných životných situáciách, do ktorých vstupujú všetci občania ako spotrebitelia, podnikatelia či zamestnanci, alebo pri výkone pracovných úloh v rámci povolání vyžadujúcich odborné ekonomické vzdelanie na určitom stupni vzdelania.

Odborná úroveň habilitačnej práce

Habilitačná práca je zameraná na problematiku cieľov a obsahu ekonomického vzdelávania na stredných školách v Slovenskej republike. Cieľom bolo analyzovať túto oblasť stredoškolského vzdelávania v súčasnosti a porovnať ju so stavom pred školskou obsahovou reformou z roku 2008.

Autor v habilitačnej práci skúmal ciele a obsah ekonomického vzdelávania na stredných školách z troch hlavných uhlov pohľadu, ktoré nadväzujú na základné úlohy a funkcie vzdelávania na tomto stupni školskej sústavy. Analyzoval ako sa jednotlivé druhy a typy stredných škôl podieľajú na príprave svojich žiakov na bežný život v trhovej ekonomike (ako sa na nich realizuje všeobecnovzdelávacia funkcia ekonomického vzdelávania), ako stredné odborné školy pripravujú svojich žiakov v odboroch vzdelávania s ekonomickým zameraním na výkon povolání stredoškolsky vzdelaných ekonómov a ako stredné školy pripravujú žiakov v maturitných študijných odboroch na vysokoškolské štúdium v bakalárskom študijnom programe ekonomického zamerania. V uvedených prvých dvoch oblastiach autor zároveň porovnával súčasnú situáciu vo vybraných odboroch vzdelávania so situáciou pred školskou obsahovou reformou, ktorá sa postupne začala realizovať od školského roka 2008/2009 začínajúc prvými ročníkmi stredných škôl. V tretej oblasti autor porovnával mieru pripravenosti a rozdiely vo faktoroch, ktoré ju ovplyvňujú, medzi absolventmi gymnázií (všeobecnovzdelávacích stredných škôl) a stredných odborných škôl s ekonomickým zameraním (najmä obchodných akadémií).

Vzhľadom na stanovené ciele autor prehľadne a logicky spracoval problematiku v teoretickej aj praktickej časti práce. Na zodpovedajúcej úrovni spracoval teoretickú časť práce s použitím adekvátnej literatúry. Venoval sa charakteristike vyučovacích cieľov, ich taxonómii a obsahu vzdelávania ako dôležitým prvkom vyučovacieho procesu. Následne logicky sumarizoval teoretické východiská pre stredoškolské vzdelávanie a funkcie výučby ekonomických predmetov na stredných školách v Slovenskej republike.

V rámci praktickej časti práce autor predstavil hlavné východiská a predpoklady výskumu, ciele výskumu a použité výskumné metódy (str. 59). Následne prehľadne uviedol analýzu kurikulárnych dokumentov pre ekonomické vzdelávanie na gymnáziách a stredných

odborných školách (str. 73) a analýzu pripravenosti absolventov stredných škôl na štúdium v ekonomicky zameraných študijných programoch vysokých škôl (str. 124).

Oceňujem rozsiahlu a podrobnú realizáciu analýz (s prepojením aj na dlhoročnú aktivitu habilitanta). V najväčšej miere bola využitá metóda analýzy a komparácie, predovšetkým v podobe obsahovej analýzy textových kurikulárnych dokumentov a porovnania výsledkov analýzy vzájomne súvisiacich kurikulárnych dokumentov z rôznych časových období alebo medzi viacerými odbormi vzdelávania. Ďalej bola zvolená metóda rozhovoru, obsahovej analýzy odpovedí respondentov a následnej indukcie. Z hľadiska metód získavania nových pedagogických faktov zvolil autor metódu vychádzajúcu z objektívnych situácií – štúdium pedagogických dokumentov (najmä vybraných častí relevantných štátnych vzdelávacích programov) a metódu vychádzajúcu zo subjektívnych výpovedí – rozhovor. Na štúdium pedagogických dokumentov autor nadviazal kvalitatívnymi metódami spracovania faktov: analýzou, porovnávaním a následnou syntézou hlavných zistení. Informácie z rozhovorov po ich tematickej obsahovej analýze boli spracované kvalitatívnou metódou zovšeobecňovania. V rámci obsahovej analýzy textových dokumentov bola využitá v prvom rade ich kvalitatívna analýza a na vybrané účely a sumarizáciu niektorých zistení bol využitý aj kvantifikačný postup s cieľom zisťovania dichotómie výskytu alebo nevýskytu zvolených indikátorov (tematických oblastí) podľa benchmarku, resp. vyjadrenia frekvencie (častosti) výskytu zvolených analytických kategórií percentuálnym počtom. Autor analyzoval dokumenty oficiálnej povahy – kurikulárne dokumenty (dokumenty programových projektov výučby), konkrétne hlavne rámcové učebné plány a vzdelávacie štandardy (obsahové a výkonové) ako súčasť vybraných relevantných štátnych vzdelávacích programov, príp. na doplnenie aj iné súvisiace dokumenty kurikulárneho charakteru. Autor uprednostnil sériu individuálnych rozhovorov pred dotazníkovým zisťovaním napriek väčšej časovej náročnosti a prácnosti ich realizácie i napriek väčšej individuálnosti odpovedí hlavne preto, že jeho cieľom bolo predovšetkým identifikovať, ktoré faktory determinujú vnímanie pripravenosti respondentov na ich vysokoškolské štúdium vďaka absolvovanému stredoškolskému vzdelávaniu. To vyžadovalo skôr otvorené otázky a tiež možnosť kladenia doplňujúcich a presnejších otázok, preto zvolil pološtandardizované interview (pološtruktúrovaný typ rozhovoru).

Podrobnejší opis zvolenej metodiky výskumu pre jednotlivé skúmané oblasti uvádzal autor vhodne v úvode kapitol sumarizujúcich výsledky zistení k jednotlivým oblastiam výskumných cieľov a hypotéz.

Možno konštatovať, že stanovené ciele habilitačnej práce boli splnené a habilitačná práca má vysokú odbornú úroveň.

Výsledky a prínos habilitačnej práce

Habilitačná práca prináša viaceré zistenia. Práca bola zameraná na problematiku cieľov a obsahu ekonomického vzdelávania na stredných školách v Slovenskej republike. Jej cieľom bolo analyzovať túto oblasť stredoškolského vzdelávania v súčasnosti a porovnať ju so stavom pred školskou obsahovou reformou z roku 2008. Samostatne boli analyzované ciele a obsah všeobecného ekonomického vzdelávania a odborného ekonomického vzdelávania a ich vývoj na vybraných druhoch stredných škôl (gymnáziách a stredných odborných školách). Autor skúmal aj to, akým spôsobom vnímajú absolventi gymnázií a stredných odborných škôl svoju pripravenosť na bakalárske štúdium v študijných programoch ekonomického zamerania.

Ako uvádza autor, hlavným výsledkom riešenia danej problematiky je, že napriek viacerým pozitívnym zmenám v štruktúre obsahu ekonomického vzdelávania ostal aj po školskej obsahovej reforme z roku 2008 jeho rozsah výrazne poddimenzovaný na naplnenie jeho všeobecnovzdelávacej funkcie na gymnáziách. Viaceré nedostatky boli odhalené aj vo vzťahu k príprave žiakov na štúdium v ekonomicky zameraných študijných programoch vysokých škôl, a to tak na gymnáziách, ako aj na stredných školách s ekonomickým zameraním.

Za prínos habilitačnej práce považujem aj odporúčania pre pedagogickú prax formulované autorom na základe realizovaného výskumu.

Formálna stránka habilitačnej práce

Oceňujem precíznosť autora pri spracovaní habilitačnej práce z hľadiska jej formálnej úpravy. Formálnu stránku zvládol autor na nadštandardnej úrovni. Možno konštatovať výbornú úroveň z formálneho hľadiska aj jazykového a štylistického spracovania práce.

Pripomienky k habilitačnej práci

Predložená habilitačná práca nemá nedostatky.

Otázky do diskusie

1. Na základe Vašich skúseností a dlhoročnej pedagogickej praxe sa pokúste uviesť aký vývoj ekonomického vzdelávania na stredných školách v Slovenskej republike predpokladáte v ďalších rokoch.
2. Uveďte aké by mohlo byť ďalšie využitie Vami zistených informácií a výsledkov.
3. Konkretizujte aké aktivizujúce vyučovacie metódy vedúce k hĺbkovému učeniu sa a rozvoju ekonomického myslenia žiakov odporúčate využívať (str. 150)?

Záver

Habilitant je známou osobnosťou v oblasti odborovej didaktiky a vo svojej oblasti pôsobenia je dlhodobo aktívny (napr. ako účastník konferencií zaoberajúcich sa problematikou odborovej didaktiky, riešiteľ projektov, autor monografií, vysokoškolských učebníc, skrípt a učebných textov).

Habilitačná práca Ing. Jaromíra Nováka, PhD. je na vysokej odbornej úrovni. Habilitant riešil aktuálnu a dôležitú problematiku, prezentoval svoje názory a na základe realizovaného výskumu formuloval odporúčania pre pedagogickú prax. Na základe posúdenia habilitačnej práce konštatujem, že práca **spĺňa** požiadavky kladené na tento typ prác z hľadiska odbornej aj formálnej stránky.

Habilitačnú prácu **odporúčam** k obhajobe a po jej úspešnom obhájení odporúčam habilitantovi **Ing. Jaromírovi Novákovi, PhD.** udeliť titul

„docent“

v odbore habilitačného a inauguračného konania: Odborová didaktika.

V Dubnici nad Váhom, 6. 6. 2022

doc. PaedDr. Ing. Lucia Krištofiaková, PhD., ING-PAED IGIP